

Pestprotocol IKC Borgman Oosterpoort

Inhoud:

- 1. Waarom een pestprotocol?*
- 2. Wat verstaat IKC Borgman onder pesten?*
- 3. Wat doet de school aan preventie*
- 4. Welke stappen worden er gezet als er dan toch gepest wordt (Curatieve aanpak)?*
- 5. Als het pesten door blijft gaan*
- 6. Bijlage 1: Informatie ouders*
- 7. Bijlage 2: Time-out methode*
- 8. Bijlage 3: Handvatten voor ondersteuning tijdens gesprekken*
- 9. Bijlage 4: Stappenplan pesten*
- 10. Bijlage 5: Protocol opvallend gedrag*

Waarom een pestprotocol?

Dit pestprotocol geeft kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen leerkracht, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders. Het feit dat de school er beleid op gemaakt heeft, geeft aan dat de school onderkent dat pesten een probleem is en dat het niet gedoogd wordt. Wanneer de school vervolgens direct optreedt, wanneer er sprake is van pesten, is het voor de pesters duidelijk dat wat ze doen risico met zich meebrengt. De school wil alert zijn op pestgedrag en actie ondernemen. Kinderen moeten leren om met elkaar om te gaan en als er gepest wordt volgen we de procedures van het protocol.

Betrokkenen peestsituaties

Bij pesten wordt vaak alleen aan de pestkop en degene die gepest wordt gedacht. Maar als er gepest wordt, heeft iedereen in de klas ermee te maken. Alle leerlingen in de klas hebben in hun rol invloed op het pesten.

Wat zijn signalen voor een peestsituatie

Omdat leerlingen in veel gevallen niet vertellen dat ze worden gepest kan uit indirecte signalen worden afgeleid of leerlingen worden gepest.

Dit zijn signalen:

- Blauwe plekken.
- Spullen die "kapot" gaan.
- Zij lijken geen vrienden te hebben, zijn vaak alleen.
- Zij worden als laatste gekozen.
- Geen zin om naar school te gaan.
- Ze proberen dicht bij de leerkracht te blijven.
- Angstig en onzeker.

- Zij zien er bang, neerslachtig en huilerig uit.
- Verminderde schoolresultaten.
- Overdreven clownesk gedrag.
- Afkoopgedrag; geld/snoep of het maken van huiswerk voor anderen.
- Andere kinderen uit de klas kunnen ook signalen geven dat een kind gepest wordt. Ze vertellen bijvoorbeeld dat een kind zit te huilen, niet mee mag doen of altijd alleen staat in de pauze.

Wat verstaat IKC Borgman onder pesten

Er is een groot verschil tussen plagen en pesten. Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Dan komen er geen problemen. Plagen is niet gemeen, plagen is grappig. Om plagen kun je lachen en een volgende keer is een ander aan de beurt.

Toch moet je met plagen ook opletten. Als hetzelfde kind lang geplaagd wordt, dan vindt diegene dat misschien niet meer leuk. En dan is het pesten. Er zijn ook gevoelige kinderen die niet goed tegen plagen kunnen en dat eerder als pesten ervaren. Het is belangrijk dat je daar goed op let.

Het verschil tussen plagen en pesten

Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Daar ontstaan geen problemen van. Plagen is niet gemeen, plagen is voor alle partijen grappig. Om plagen kun je lachen, niet iedere keer is dezelfde persoon aan de beurt. Plagen is ook meestal 1 tegen 1 en is makkelijk te stoppen. Ook met plagen moet je opletten. Als dezelfde persoon lang of veel geplaagd wordt, dan kan het zijn dat de ontvanger het niet meer leuk vindt. En dan is het pesten geworden.

Soms wordt de vraag gesteld is het nu plagen of pesten? Daar is maar 1 antwoord op. De ontvanger bepaalt of het plagen of pesten is. De zender kan het nog net zo leuk bedoeld of gezegd hebben, de ontvanger bepaalt.

Bij pesten is de sfeer juist niet positief en er is altijd sprake van meer tegen 1. Er is sprake van een machtsverschil, het slachtoffer is niet in staat tegen de sterkere partij (pestkop met meelopers) te verweren. Pesten is altijd gemeen bedoeld en het kan niet in je eentje worden gestopt. Pesten wordt gedefinieerd als een langdurige, negatieve sociale of fysieke handelingen van één of meer kinderen ten opzichte van een ander.

De verschillen tussen plagen en pesten in een overzicht:

Plagen	Pesten
Gebeurt af en toe	Gebeurt vaak en lang
Iedereen is gelijk. Eerst plaagt de één en dan plaagt de ander weer (gelijkwaardig)	Eén of meer kinderen spelen de baas (machtsverschil)
Het gaat heen en weer (wisselend 'slachtofferschap')	Gaat altijd één kant op met vaak hetzelfde slachtoffer
Voor de lol	Gemeen bedoelt
Je kunt zeggen als het niet meer leuk is	Het is moeilijk of niet te stoppen
Voor iedereen is het leuk	Voor de één is het leuk maar voor de ander niet

Humoristisch	Kwetsend
--------------	----------

Als je het niet fijn of vervelend vindt wat iemand doet, dan is het geen plagen maar PESTEN!

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon verbaal (gemene of vervelende dingen tegen elkaar zeggen), fysiek (slaan, trappen, dreigen of opsluiten) of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Pesten heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer maar ook voor alle andere kinderen.

Vormen van pesten

Er zijn drie vormen van pesten die ook tegelijkertijd kunnen plaatsvinden:

- Verbaal
  - Bedreigingen: bijvoorbeeld “als je niet doet wat ik zeg pak ik je...” of “als je naar de leiding/leerkracht gaat wordt het alleen maar erger”
  - Schelden, commanderen, vernederen, belachelijk maken of gemeen achter iemand zijn rug praten (roddelen)
  - Cyberpesten (het pesten via social media)
- Fysiek
  - Agressief gedrag zoals slaan, schoppen, duwen
  - Intimidatie zoals bijvoorbeeld dreigend voor iemand gaan staan en iemand er niet door willen laten
- Psychologisch/isolatie
  - Doodzwijgen of negeren. Voorbeelden hiervan zijn expres niet meer tegen iemand praten of iemand niet mee laten doen met de groep
  - Afpakken van spullen of het kapot maken van spullen

Het is belangrijk in het achterhoofd te houden dat jongens vaker fysiek pesten en meisjes meer verbaal pesten. Het pesten van jongens is daardoor soms meer zichtbaar dan het pesten van meisjes (meer in het geniep, stiekem).

Drie groepen

Het is belangrijk te weten dat er bij pesten sprake is van drie groepen. Te weten de pester, het gepeste kind en de middengroep. Tijdens observaties en de bespreking van pestgedrag is het belangrijk om de verschillende groepen te onderscheiden. De mogelijke kenmerken van de drie groepen die ze in meer of mindere mate kunnen laten zien:

- Kenmerken van de pester:

Van pesters kan worden gezegd dat zij hun agressie en frustratie vaak richten op een onschuldig slachtoffer. Frustraties kunnen bijvoorbeeld ontstaan vanuit de gezinssituatie of een sfeer op de BSO/school.

Pesters:

- zijn vaak de sterkere kinderen van een groep
- kunnen populariteit afdwingen door stoer gedrag te vertonen of onkwetsbaar gedrag
- proberen vaak andere kinderen mee te krijgen in hun gedrag of mening
- proberen de macht in een groep te krijgen door luider te praten en aanwezig te zijn
- kunnen zich defensief opstellen naar anderen toe

- Kenmerken van het gepeste kind:

Vaak zijn kinderen die gepest worden gevoelig en zachtaardig, hetgeen dat hem/haar kwetsbaar maakt. Gepeste kinderen zijn regelmatig eenzaam en hebben meestal een geïsoleerde positie in de groep.

Gepeste kinderen:

- missen vaak sociale vaardigheden om voor zichzelf op te komen
- vertonen sociaal ineffectief gedrag
- zoeken contact op een hinderlijke en naïeve manier
- trekken op de verkeerde manier aandacht
- zijn te volgzaam, onderworpen en hebben weinig zelfvertrouwen
- vertonen soms ander gedrag o.a. door uiterlijk, spraak, gewoonten, waarden en normen overtreden een groepsnorm door bijvoorbeeld te klikken.

- Middengroep:

De kinderen van de middengroep helpen de pester uit angst om zelf gepest te worden. Ook kunnen kinderen meedoen voor een beloning en zeggen dat er niets aan de hand is. De pester gaat zodoende door met treiteren en het slachtoffer staat alleen.

Wat doet school aan preventie?

De school heeft maatregelen getroffen om pesten in te perken en structureel pesten te voorkomen door het werken met de methode SterkWerk. Bij SterkWerk wordt extra aandacht besteed aan de sociale veiligheid binnen de groepen. Binnen deze methode is er ruimte voor het ontwikkelen van de verschillende rollen van de kinderen in een groep en daarnaast wordt een beroep gedaan op de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een fijne sfeer in een groep.

Het welbevinden van onze kinderen vinden wij van enorm belang. Elk jaar monitoren we hoe dit gaat. Wij nemen een vragenlijst af via SCOL. De Sociale Competentie ObservatieLijst (SCOL) is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie, welbevinden en sociale veiligheid. Dit betekent dat de school structureel en bewust werkt aan het bevorderen van de sociale competentie van iedereen binnen de school. Dat heeft immers invloed op het totale leef- en leerklimaat binnen de school. De kinderen ontwikkelen zich positiever (en hebben daardoor betere leerresultaten) in een veilig en positief klimaat.

Hoe wordt hier nu gericht mee gewerkt op de IKC Borgman Oosterpoort?

Hieronder staat een aantal concrete activiteiten:

- Er wordt gericht aandacht besteed aan het bevorderen van een positieve groepsvorming. De eerste weken van het schooljaar wordt expliciet gewerkt aan kennismaking, samenwerken en het met elkaar samenstellen van groepsregels. Dit is in het kader van het eerste thema 'We horen bij elkaar', de Gouden weken. Daarna blijft dit een belangrijk aspect van het werken in de groepen. Het betrekken van de kinderen bij het omgaan met elkaar en het zorgen voor een goede groeps sfeer is essentieel. Er wordt steeds nagegaan wat in elke groep nodig is en blijft om de veiligheid te waarborgen.

- Alle mensen die op school werken, blijven elkaar stimuleren naar zichzelf te kijken en geven elkaar daar feedback op. Er vindt o.a. regelmatig intervisie plaats waarbij eenieder haar eigen pedagogisch handelen inbrengt en dit bijstelt als dit wenselijk is.
- De samenwerking binnen de IKC en partners zorgt voor een doorgaande pedagogische lijn. Afstemming daarover vindt op verschillende wijzen plaats: o.a. in gezamenlijke intervisie maar ook op gezamenlijke visiebijeenkomsten en door gezamenlijke trainingen.
- Uitgangspunt is vooral ook dat iedereen bewust en verantwoordelijk omgaat met zichzelf en anderen. De kinderen worden dan ook rechtstreeks betrokken bij het zorgen voor een goede groepsfeer.
- Er wordt aandacht besteed aan het constructief en geweldloos oplossen van conflicten. Dit gebeurt zoveel mogelijk op een betrekken manier: iedereen wordt zoveel mogelijk betrokken bij het omgaan met elkaar en iedereen wordt gestimuleerd om daar verantwoordelijkheid in te nemen.

De belangrijkste doelstelling van sterkwerk is:

SterkWerk is een programma voor de bovenbouw (groep 5 t/m 8). Het programma is gericht op het verbeteren van de onderlinge relaties binnen de groep en het geven van verantwoordelijkheden aan kinderen.

Wat we met SterkWerk proberen te bereiken is meer pro-sociaal gedrag tussen kinderen. Pro-sociaal gedrag is positief gedrag, bijvoorbeeld: elkaar helpen, goed samenwerken, elkaar complimenten geven en aardig zijn voor elkaar. Ook onderzoeken we of kinderen door het programma minder pesten, een verhoogd zelfvertrouwen krijgen en meer betrokken zijn bij de school.

NB. In het schooljaar 2022-2023 gaat de school op zoek naar een nieuwe methode. We willen een methode met een doorgaande leerlijn leeftijd 4 tot en met 13 jaar.

Hoe zet de school het sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem in bij de aanpak van pesten

Een aantal keren per jaar wordt in elke groep een sociogram afgenomen. Een sociogram is een techniek waarmee de relaties tussen groepsleden kunnen worden bepaald. Door het maken van een sociogram worden de onderlinge relaties zichtbaar gemaakt. De tweede stap is het bespreekbaar maken van deze relaties in de groep. Dit vormt de basis voor het daadwerkelijk veranderen (verbeteren) van de onderlinge verhoudingen.

SterkWerk in de klas

Complimenten zijn een belangrijk onderdeel van het programma. Sociaal en aardig gedrag krijgt volop aandacht. Kinderen leren gericht complimenten te schrijven, maar ook de leerkracht schenkt consequent aandacht aan positief gedrag.

De kinderen organiseren wekelijkse vergaderingen, waarin ze met elkaar bespreken hoe het gaat in de klas.

Door onderlinge waardering op basis van positief gedrag, is het de verwachting dat het voor kinderen niet nodig is om op een negatieve manier aandacht te vragen (bijvoorbeeld door te pesten).

Week tegen het Pesten

Tijdens de “Gouden Weken” besteden wij aandacht aan positieve groepsvorming en een veilig pedagogisch klimaat. In deze periode nemen wij deel aan de Week tegen het Pesten, waarin extra aandacht besteed wordt aan (het voorkomen van) pesten door het aanbieden van activiteiten. De Week tegen het Pesten vindt jaarlijks in september plaats.

Op www.deweektegenhetpesten.com is gratis lesmateriaal te vinden.

SCOL

Daarnaast nemen de leerkrachten 2x per jaar de Sociale Competentie Observatie Lijst (SCOL) af. Dit is een digitaal leerlingvolgsysteem waarmee de sociale competentie van leerlingen in beeld gebracht worden. Op deze lijst wordt sociaal competent gedrag onderverdeeld in acht gedragscategorieën. De vragen zijn allemaal in termen van positief sociaal gedrag geformuleerd; het sociaal gedrag dat de leerling al laat zien wordt gescoord. De resultaten van de SCOL vormen het uitgangspunt voor een planmatige aanpak van sociale competentie op school. De SCOL-resultaten worden ook gebruikt om te signaleren of een leerling extra aandacht nodig heeft op het gebied van sociale competentie.

De SCOL meet acht verschillende gedragscategorieën:

- 1. Ervaringen delen:** Deelt de leerling met anderen wat hem bezighoudt, zowel de positieve als de negatieve ervaringen? Heeft hij plezier met andere leerlingen?
- 2. Aardig doen:** Benadert de leerling andere leerlingen op een positieve manier en draagt hij zorg voor anderen?
- 3. Samen werken en doen:** Kan de leerling met anderen iets tot stand brengen: overleggen, afspraken maken en ideeën inbrengen?
- 4. Een taak uitvoeren:** Hoe gaat de leerling om met opdrachten? Denk hierbij niet alleen aan schoolse taken, maar ook aan andere taken, zoals het huishouden, huiswerk maken of materiaal opruimen.
- 5. Jezelf presenteren:** Hoe beweegt de leerling zich onder de mensen; hoe gemakkelijk maakt hij zich kenbaar?
- 6. Een keuze maken:** Gaat de leerling impulsief te werk? Blijft hij bij een beslissing? Hoe gemakkelijk hakt hij een knoop door? In hoeverre beslist de leerling zelf en in hoeverre laat hij zich leiden door anderen?
- 7. Opkomen voor jezelf:** Hoe gaat de leerling om met weerstand? Kan hij voor zichzelf zorgen? Vraagt hij op tijd om hulp?
- 8. Omgaan met ruzie:** Kan de leerling een verschil van mening of een belangentegenstelling oplossen, zonder dat het leidt tot een knallende ruzie?

De IKC Borgman Oosterpoort streeft ernaar de kinderen zich thuis te laten voelen op een veilige school. Het is een vertrouwde omgeving voor leerlingen, ouders en medewerkers. Een goed pedagogisch klimaat is mede afhankelijk van een goed en veilig schoolklimaat. Op de leerkracht rust de professionele verantwoordelijkheid om een goed pedagogisch klimaat te realiseren. Alleen dan ontwikkelt een kind zich het beste. Dat klimaat bepalen leerkrachten, directie, bestuur, ouders en kinderen van de IKC Borgman Oosterpoort door de manier waarop zij met elkaar omgaan.

Op de IKC Borgman Oosterpoort leren kinderen niet alleen kennis en vaardigheden. Ze ontwikkelen er ook hun persoonlijkheid door zelfvertrouwen op te bouwen en zelfkennis te verwerven. Ze leren om te gaan met elkaar, verdraagzaam te zijn en kennis op te doen van andere culturen en andere opvattingen. Gelijkwaardigheid tussen mensen is een belangrijk uitgangspunt voor ons onderwijs. Onze leerlingen moeten respect op kunnen brengen voor de waarden en normen van anderen die zich onderscheiden in ras, status, cultuur of geloof. De IKC Borgman Oosterpoort probeert dit te bereiken door leerlingen serieus te nemen en op te treden tegen zaken als discriminatie, geweld en pesten. Er is structureel aandacht voor normen en waarden en er gelden schoolregels. De school hanteert behalve schoolregels ook een pestprotocol. Er is een klachtenregeling en een vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon is het eerste aanspreekpunt als het gaat om onveilige en ongewenste situaties op school.

Welke omgangsregels zijn er en hoe worden die levend gehouden?

We vertellen de kinderen regelmatig dat er regels gelden op school en we leren de kinderen die te hanteren. Het begrijpen van de regel staat voorop, niet de regel zelf. Het naleven van de schoolregels veronderstelt vaardigheden en een gezamenlijke aanpak van leerkrachten, kinderen en ouders om de school een veilige plek te laten zijn voor iedereen. We steken veel energie in het leren van sociale vaardigheden, maar ook in het leren hanteren van conflicten. Hieronder staan de 10 schoolregels die op de IKC Borgman Oosterpoort gehanteerd worden en bekend zijn bij de kinderen, per groep in wisselende bewoordingen:

1. We gaan op een positieve manier met elkaar om.
2. We zorgen ervoor dat iedereen zich goed blijft voelen.
3. We noemen elkaar bij de voornaam.
4. Ons taalgebruik is netjes.
5. We lopen rustig door het schoolgebouw.
6. We gaan netjes om met de spullen van school en elkaar.
7. Als iemand tegen mij zegt: Stop, hou op!, dan stop ik meteen.
8. Als we boos worden, nemen we eerst een time-out en daarna praten we samen.
9. Bij problemen gaan we in gesprek, totdat we het samen opgelost hebben.
10. Als we een probleem samen niet op kunnen lossen, vragen we hulp aan een leerkracht of andere volwassene.

De IKC Borgman Oosterpoort hanteert een protocol tegen pesten. We zijn zeer alert op discriminatie en pesten en werken vooral aan het voorkomen ervan. Incidenten die worden gesignaleerd, worden meteen onderzocht en afgehandeld. Het pestprotocol heeft als doel het verminderen van pesten op school, om daarmee de vervelende gevolgen te voorkomen voor zowel gepeste als pestende kinderen. Maar ook voor de rest van de groep. Het beoogt inzicht te verschaffen in het fenomeen pesten en een leidraad te zijn voor allen die bij de school

betrokken zijn. Daarbij gaat onze school uit van een tweesporenbeleid, namelijk acties gericht op het voorkomen van pesten en acties gericht op het bestrijden ervan. Onderdeel hiervan vormt het gesprek met de leerlingen over regels, afspraken en de omgangsvormen in en buiten de klas. Deze gesprekken vinden plaats in het kader van het leerplan voor sociaal emotionele ontwikkeling. Elk jaar worden de klassenregels zichtbaar in de lokalen opgehangen en blijft daardoor altijd een punt van aandacht. De leerkrachten besteden elke dag aandacht aan respectvol omgaan met elkaar.

Grensoverschrijdend gedrag

Juist om de veiligheid voor eenieder te garanderen is het van belang anderen aan te spreken en/ of consequenties toe te passen als er sprake is van negatief gedrag. Grensoverschrijdend gedrag met een negatieve invloed op de groeps sfeer en op individuele kinderen kan niet getolereerd worden. In onveilige situaties moet er ingegrepen worden. Hoe dat gebeurt blijft natuurlijk passen binnen het kader van de Vreedzame School: duidelijk, rustig en consequent met positieve verwachtingen over de mogelijkheden van de leerling zijn/ haar gedrag te herstellen.

Zorgen voor behoud van de relatie en het contact door de nadruk te leggen op herstel in plaats van op het negatieve gedrag. De aandacht wordt dan ook meteen gelegd op de positieve intenties als een leerling meewerkt aan de consequentie. De leerkracht streeft steeds naar het opnieuw verleggen van hun aandacht naar de positieve sociale gedragingen. Er zal dan ook weinig extra aandacht besteed worden aan negatief gedrag (geen extra gesprekken e.d.). Dat kan alleen als er duidelijkheid is over welke maatregelen wanneer toegepast zullen worden. Het gedrag van kinderen wordt benoemd in kleuren. Groen, oranje, rood en donkerrood.

De betekenis van de kleuren:

Groen: opbouwend positief gedrag

Oranje: gedrag dat soms wel, soms niet getolereerd wordt. Het is niet echt over de grens maar in sommige situaties wil en moet een leerkracht ingrijpen.

Rood: grensoverschrijdend gedrag waarbij altijd consequenties toegepast moeten worden. Het is ernstig respectloos gedrag.

Donkerrood: grensoverschrijdend gedrag waarbij niet meer gewaarschuwd wordt. Het gedrag moet direct stoppen want er is gevaar voor anderen.

Maatregelen die toegepast kunnen worden bij grensoverschrijdend gedrag:

- 0= corrigeren, vertellen wat je wel wilt i.p.v. wat niet
- 1= officiële waarschuwing, eventueel korte time out
- 2= privilege afnemen
- 3= gedragskaart schrijven in eigen tijd (oranje kaart)
- 4= time out
- 5= herstelplan (ouders en directie betrekken): bij rood gedrag een gedragskaart laten schrijven; bij 3x rood gedrag een herstelplan
- 6= schorsing

Welke stappen worden er gezet als er dan toch gepest wordt? (Curatieve aanpak)

Het kan voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer nog gepest wordt. Pesten gebeurt meestal stiekem en buiten het gezichtsveld van leerkrachten. Het is belangrijk dat het gemeld wordt door ouders, leerlingen of anders betrokkenen bij de leerkracht. Als gezien wordt of door onderzoek, bij vermoeden of horen, bevestigd wordt dat er gepest wordt, dan gaan we over tot de volgende aanpak:

De gepeste ondersteuning geven.

- De gepeste serieus nemen, aangeven dat je actie gaat ondernemen.
- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert: wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- Het kind laten inzien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.

De pester stoppen;

- In gesprek aangeven dat je het gedrag afkeurt en zoeken naar de reden van het pesten.
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses laten aanbieden.
- Aangeven dat je verwacht dat de pester zich houdt aan de afspraken en omgangsregels zoals die bekend zijn. Ingaan op eventuele sancties zoals binnenblijven, passend strafwerk maken of nablijven tot alle kinderen naar huis zijn.

Tenslotte afspraken maken over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het eind van iedere week in een kort gesprek aan de orde. Waardeer nadrukkelijk positief gedrag.

Meelopers aanspreken;

De meeloper zien wij als een passieve pester. Hij is medeplichtig, blijft op afstand en doet niets om het pesten te stoppen. Hij neemt het niet op voor het slachtoffer. Hij lacht mee met de pester, omdat hij bang is om zelf gepest te worden. Deze dingen worden bespreekbaar gemaakt in de groep. Informatie over pestgedrag valt niet onder "klikken". De groep moet dit duidelijk ervaren. Wijs de groep nog eens op de omgangs- en gedragsregels.

Dossier aanleggen.

De leerkracht maakt een verslag in het leerlingendossier over de betreffende situatie en de gevolgde aanpak.

Ouders/verzorgers van de pester en de gepeste worden op de hoogte gebracht van de feiten.

Als het pesten door blijft gaan

Als het pesten doorgaat, gaan we activiteiten ondernemen waarbij alle vijf betrokken partijen (de gepeste, de pester, de meelopers, de leerkrachten en de ouders) aandacht krijgen.

Hulp aan het gepeste kind

- Adviezen; probeer bespreekbaar te maken waarom het kind gepest wordt.
- Sociale vaardigheidstraining aanvragen bij GGZ of schoolmaatschappelijk werk door leerkracht in overleg met ouders.
- Gesprekken met ouders, eventueel samen met het schoolmaatschappelijk werk of directie.
- “Hoe verder” afspraak

Aanpak van het gedrag van de pester

Mogelijke sancties:

- Straffend gesprek omdat hij geen veiligheid heeft geboden.
- Lezen van boeken
- Pesttest doen (Uitgave NKO) door de intern begeleider
- Kind later naar huis laten gaan in overleg met de ouders

Andere activiteiten die ondernomen worden:

- Gesprek met ouders/verzorgers over de situatie. Aan hen vragen om aan het probleem een einde te maken. Ouders/verzorgers kunnen niet ontkennen dat hun kind pest. Alle activiteiten zijn vastgelegd in het kinderdagboek.
- Probleemoplossende gesprekken door leerkracht eventueel in samenwerking met het schoolmaatschappelijk werk of de directie. Onderzoeken wat de reden voor het pestgedrag kan zijn:
  - Weinig aandacht van de ouders
  - Lichamelijke bestraffing door ouders.
  - Ouders corrigeren agressief gedrag niet.
  - Zelf gepest zijn.
  - Reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen.
  - Slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen.
  - Blootstelling aan geweld via TV of computerspelletjes,

Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeert de leerkracht vervolgens de gevoeligheid van de pester voor wat hij met het gepeste kind uithaalt te vergroten.

- Sociale vaardigheidstraining aanvragen door de leerkracht in overleg met de ouders, intern begeleider en schoolmaatschappelijk werk.
- Maken van een “hoe-verder” afspraak. Aangeven wat er van de pester wordt verwacht en wat er zal gebeuren als hij verder pest. Indien nodig worden deze afspraken schriftelijk vastgelegd (contract) en ondertekend door de leerling, zijn/ haar ouders, de leerkracht en de directie.

Aanpak van de meelopers

- Maken van duidelijke afspraken via gesprekken.
- Gemaakte afspraken worden na bepaalde tijd gecontroleerd.
- Contact met ouders/verzorgers.
- Aantekening in het kinderdagboek.

Leerkrachten (team)

- Gemaakte afspraken doorgeven
- Collectieve controle op afspraken. Bespreken in bouwvergaderingen.
- Leerkracht moet informatie hebben over achtergrond, signalen, gevolgen, oorzaken en aanpak. (IB-er / Orthotheek)
- Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien is de inschakeling van een vertrouwenspersoon (bij ons op school.) mogelijk. Deze kan een klacht indienen bij de landelijke klachtencommissie.

Ouders

- Zoals uit bovenstaande blijkt worden de ouders geïnformeerd en betrokken bij de verdere activiteiten om het pesten te stoppen.

Contactpersonen en websites

De eerste contactpersoon binnen de school is de leerkracht. Zij of hij is te bereiken op de klassenmail via MijnSchool.

De leerkracht kan voor advies en ondersteuning overleggen met de intern begeleider, Anna Marijke Geerts. Zij kan voor overleg en ondersteuning de directeur inschakelen. Ouders kunnen rechtstreeks contact opnemen met de directeur, t.heijnis@o2g2.nl

Directeur IKC Borgman Oosterpoort

Pesten

Tamara Heijnis
Tel: 050- 3210413
[t. heijnis@o2g2.nl](mailto:t.heijnis@o2g2.nl)

Interne Begeleider/Coördinator

Anna Marijke Geerts
Tel: 050- 3210413
a.m.geerts@o2g2.nl

Websites:

www.pestweb.nl, www.stichtingveiligonderwijs.nl, www.kinderenenassertiviteit.nl,
www.dekinderconsument.nl. wij-team

IKC Borgman Oosterpoort

Warmoesstraat 18
9724 JL Groningen
Tel: 050- 3210413
www.borgmanschool.nl

Bijlage 1: Informatie voor ouders

Kan ik voorkomen dat mijn kind gepest wordt

Pesten voorkomen, is dat mogelijk? Nee, u kunt het niet helemaal voorkomen. Wat u wel kunt doen is zorgen dat uw kind leert voor zichzelf op te komen, zodat het kind zelf het pesten de kop in kan drukken. Kinderen die stevig in hun schoenen staan worden niet snel het slachtoffer van pesten. En u kunt uw kind leren op tijd aan de bel te trekken als er sprake is van pesten.

Welke kinderen worden gepest

Elk kind loopt het risico gepest te worden. Pesten vindt vaak plaats als groepsproces waarin elk kind een eigen rol heeft.

Zo kun je verschillende rollen bij pesten onderscheiden. Afhankelijk van groepssamenstelling, karakter en omstandigheden neemt ieder kind een rol in. Kinderen die gepest worden hebben vaak wel overeenkomsten:

- ze wijken af van de norm (hoge cijfers, van klassieke muziek houden, andere kleding, andere cultuur, er anders uitzien etc.)
- ze zijn minder weerbaar (niet agressief, voorzichtig, teruggetrokken, angstig)
- ze hebben weinig zelfvertrouwen (een negatief zelfbeeld)

Hoe voorkom ik dat mijn kind last heeft van pesten

Door aandacht te hebben voor de volgende punten, zorgt u ervoor dat de kans kleiner is dat uw kind gepest wordt of niet in de problemen raakt als hij of zij gepest wordt.

- Leer uw kind voor zichzelf en anderen op te komen. Kinderen moeten al op jonge leeftijd 'nee' durven zeggen. In het gezin kan uw kind oefenen.
- Leer uw kind om hulp te vragen. Aan u, maar ook aan de leerkracht en anderen die ze vertrouwen. Laat thuis merken dat u de vraag serieus neemt. Dat betekent niet dat u de problemen moet oplossen maar wel dat u steun verleent bij het vinden van een oplossing.
- Geef kinderen de aandacht die ze nodig hebben. Laat weten dat u het belangrijk vindt om te weten wat ze doen en waar ze zijn, zonder ze voortdurend te controleren.
- Probeer conflicten op te lossen door erover te praten. Kinderen leren het meest van voorbeelden.
- Als u zelfwaardering en respect hebt voor mensen die anders zijn leren uw kinderen dat ook. Bemoei u zo min mogelijk met de keuze van vrienden of vriendinnen. Laat uw kinderen zelf beslissen wie ze uitnodigen.
- Zorg voor een goed contact met school. Weet u wie aanspreekpunt is? Weet u met wie uw kind goed contact heeft? Benut kansen om in gesprek te komen, zoals ouderavonden. Maak u zich zorgen, meld het op school.

Kinderen die gepest worden, zullen dat niet snel aan hun ouders vertellen. Ze zullen er eerder voor zorgen dat u er niet zo snel achter komt.

Hoe weet ik of mijn kind gepest wordt?

Het kan lang duren voordat u merkt dat uw kind gepest wordt. Als u voelt dat er iets mis is, dan is dat meestal ook zo.

Mogelijke signalen

Uw kind heeft vaak hoofdpijn of buikpijn; schoolresultaten gaan plotseling achteruit; hij of zij gaat niet graag meer naar school; hij of zij isoleert zich van anderen; gedraagt zich agressiever dan u van hem of haar zou verwachten, is opeens aanhankelijker. Uw kind is boeken of andere spullen kwijt. Kleding is steeds weer kapot. Hij of zij beginnen broers of zussen of u te pesten. Hij of zij komt laat op of van school of vraagt of u wilt halen en brengen. Als het gedrag opeens heel erg verandert, dan is de kans groot dat er iets aan de hand is. Het kan natuurlijk ook iets anders zijn dan pesten.

Waarom vertelt mijn kind me niet dat het wordt gepest

Kinderen die gepest worden praten daar vaak niet over met hun ouders. Zij schamen zich en vinden het moeilijk om erover te praten. Ze zijn bang om niet te worden geloofd. Of ze hebben een schuldgevoel, denken dat ze stom zijn en dat het hun eigen schuld is dat ze gepest worden. Vertellen voelt dan als klikken en daarmee doen ze voor hun gevoel weer iets wat afgekeurd wordt. En wat kan leiden tot nog meer pesten. Schaamte omdat ze niet voor zichzelf op kunnen komen, speelt ook vaak een grote rol. En misschien denkt u daar niet zo snel aan: kinderen willen hun ouders niet ongerust maken. Kinderen willen dat hun ouders juist trots op ze zijn.

Wat kan ik doen als mijn kind gepest wordt

Neem serieus wat uw kind zegt! Geef uw kind steun en begrip. Kinderen vinden het moeilijk om te vertellen dat ze gepest worden. Probeer uw mening voor jezelf te houden. Voorkom uitspraken als: "Het zijn ook rotmeiden", of "Je moet beter voor jezelf opkomen". Vraag door en luister: "Waar is het gebeurd, wat deed jij toen, wat zou je willen, hoe voelde je je, wat deden de anderen?". Onderzoek samen wat uw kind zelf kan doen om uit de situatie te komen. Steun hem of haar hierin. Geef vertrouwen. Onderneem alleen in overleg met uw kind actie. De ouders van de pester opzoeken is een mogelijkheid.

In de praktijk blijkt dit echter niet altijd effectief te zijn. Meestal kiezen de ouders de kant van hun kind of zeggen: uw kind moet meer voor zichzelf opkomen. Geef uw kind zelfvertrouwen door complimenten te geven. Kijk samen waar uw kind goed in is en moedig uw kind aan. Lees samen boeken over pesten. U kunt uw kind ook een weerbaarheidstraining laten volgen. Praat met de leerkracht en vraag er wat op school gedaan kan worden. Geef de school niet de schuld. Bespreek de verantwoordelijkheden van de school en ga samen op zoek naar een oplossing voor het pestprobleem.

Hoe kan een contact- of vertrouwenspersoon mij helpen?

Elke school heeft tenminste één interne 'contactpersoon' (en een externe 'vertrouwenspersoon'). Op de IKC Borgman Oosterpoort is dit de interne begeleider. Bij de contactpersoon kunnen leerlingen en ouders praten over pesten, geweld, discriminatie of seksueel geweld. Hoe gaat zo'n gesprek? Je vertelt je verhaal. De contactpersoon luistert en stelt wat vragen. Samen bespreek je wat het probleem is dat je op wil lossen. Daarna bespreek je: Hoe kunnen we het oplossen? Wat heeft je kind al geprobeerd om het op te lossen? Hoe ging dat? Wat heb je zelf al gedaan om het op te lossen? Wat zou je kunnen doen? Wie zou je daarbij kunnen helpen?

Dan maak je samen een plan. De contactpersoon doet niets buiten jou of je kind om: je weet dus altijd wat er gaat gebeuren. Soms is het wel nodig dat anderen daarbij worden betrokken. Een geheim probleem lost niemand op.

Bijlage 2: De Time-out stappen

Nadenkplek

1. De leerkracht geeft bij ongewenst gedrag de leerling een correctie in de vorm van:
  - *Een stop instructie*: eventueel met benoemen van de overtreding regel/afpraak;
  - *Een doe-instructie*: de gedragsverwachting (of regel) wordt in concreet gewenst gedrag benoemd.
2. Wanneer de leerling de correctie niet opvolgt volgt een tweede en/of derde correctie:
  - Een korte beschrijving van het storende gedrag of overtreding van een afspraak;
  - In concreet waarneembare gedragskenmerken aangeven welk gedrag gewenst is.

Bij aanhouden van het ongewenst gedrag vertelt de leerkracht dat bij herhaling een volgende keer de nadenkplek wordt ingezet.

3. Wanneer de leerling volhardt in het ongewenste gedrag gaat de leerkracht over op toepassing van de nadenkplek. De instructie; neutraal en gedecideerd iets in de trant van: *'Ik wil dat je nu naar de nadenkplek gaat'*.
4. De leerling neemt plaats op de nadenkplek in het lokaal. De leerling neemt niet meer deel aan het leerproces in de groep (wel luisteren, niet meepraten).
5. Primair doel van de nadenkplek is afkoeling, de-escalatie en terugkeer van assertief gedrag bij de leerling. De bezigheden van de leerling zijn nu niet van belang; de leerling leest een stripboek, tekent, doet passief met de les mee of doet niets.
6. De tijdsduur van de nadenkplek is zo kort mogelijk, bij voorkeur slechts enkele minuten, soms heeft de leerling meer tijd nodig. Indien gewenst wordt er gebruik gemaakt van zandloper/time-timer. De leerkracht heeft altijd de regie bij inzet en beëindiging van de nadenkplek. Bij beëindiging van de nadenkplek keert de leerling terug naar eigen plek en neemt weer deel aan de les.

Time-out

1. Bij blijvend ongewenst gedrag gaat de leerkracht over op de time-out. De leerling neemt plaats op de time-out plek in het lokaal van de collega. Bij uitingsvormen van grensoverschrijdend gedrag kan direct overgegaan worden op de inzet van de time-out (met overslaan van de nadenkplek).
2. De tijdsduur van de time-out is niet vastgelegd, weer zo kort mogelijk, echter doorgaans is de time-out langer van tijdsduur dan de nadenkplek. Ook de time-out heeft geen strafelement. Wanneer de leerling rustig is heft de leerkracht de time-out op en keert de leerling terug naar de eigen groep.
3. Indien wenselijk/mogelijk volgt na terugkeer een kort beschouwend gesprekje. De leerkracht geeft in neutrale termen (niet preken) het waarom aan van de time-out en geeft uitleg aangaande het gewenste gedrag. Een leermoment voor inzicht in gedrag en motivatie voor gedragsverandering. Een eventuele relatie onder druk kan worden hersteld. Deze korte

reflectieve terugblik vindt idealiter plaats onder vier ogen. Het gesprek eindigt met een bemoedigend vriendelijk slot.

4. De leerkracht complimenteert na een time-out de leerling direct bij gewenst gedrag en toont vertrouwen dat het verder goed zal gaan. De leerkracht benoemt wat goed gaat en probeert succeservaringen voor de leerling te realiseren.
5. Mocht bovenstaande niet tot gewenst resultaat leiden vult de leerling een gedragskaart in (zie beschrijving in het pestprotocol)
6. Bij driemaal een gedragskaart inleveren wordt een herstelplan geschreven (zie daarvoor ook uitleg in het pestprotocol).
7. Mocht bovenstaande niet tot gewenst resultaat leiden treedt het protocol schorsing en verwijdering van Openbaar Onderwijs Groningen in werking.

Bijlage 3: Handvatten voor ondersteuning tijdens gesprekken

Begeleiding van het gepeste kind:

- Toon medeleven en luister naar het kind. Vraag naar hoe er wordt gepest en door wie.
- Ga na hoe het kind zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is vaak een reactie die een pester wil uitlokken. Laat het kind inzien dat je ook op een andere manier kunt reageren.
- Benadruk de sterke kanten van het kind.
- Laat het gepeste kind inzien waarom een kind pest. Hierbij is het vooral belangrijk dat het kind duidelijk wordt gemaakt dat het bijvoorbeeld niet wordt gepest vanwege uiterlijke kenmerken maar puur omdat het kind zich niet kan verweren en zich mogelijk niet assertief en sociaal vaardig opstelt en dat het kind dit kan leren/veranderen.
- Overbescherm het kind niet want hiermee wordt het juist in een uitzonderingspositie gesteld en dat kan weer een reden zijn om hem/haar te pesten.
- Wees helder en open naar het kind.
- Zorg voor follow-up gesprekken.

Begeleiding van de pester:

- Praat met het kind over de reden van het ruzie maken/het pesten (baas willen zijn, jaloezie, buitengesloten voelen).
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden (een actie laten bedenken, bijvoorbeeld een tekening maken om een positieve wending te geven).
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Zeg de pester dat pesten absoluut verboden is en niet wordt getolereerd en verbind daar consequenties aan.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Zorg voor follow-up gesprekken.

Begeleiding van de ouders van het gepeste kind:

- Informeer ouders tijdens de overdracht over de onderlinge verhouding van de kinderen.
- Nodig ouders uit voor een gesprek en vertel wat op IKC Borgman gedaan wordt aan pesten.
- Laat ouders meedenken in de aanpak.
- Zorg altijd voor een goede overdracht naar ouders.
- Zorg voor follow-up gesprekken.

Geef eventueel advies aan de ouders met betrekking tot de begeleiding van hun kind:

- Houd de communicatie met je kind open, blijf in gesprek.
- Door positieve stimulering en complimenten kan het zelfrespect groeien of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Begeleiding van de ouders van de pester:

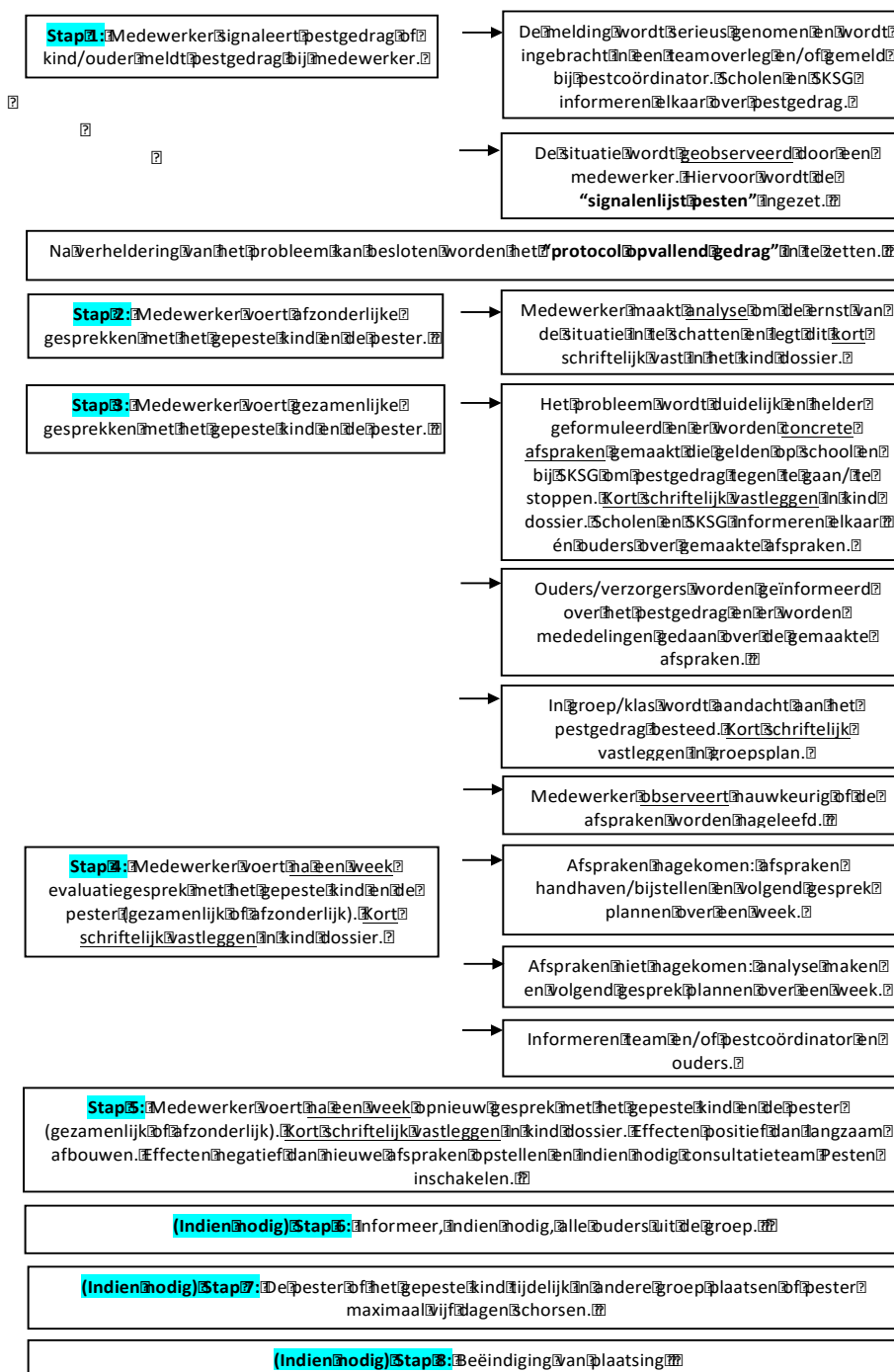
- Informeer ouders tijdens de overdracht over de onderlinge verhouding van de kinderen.
- Nodig ouders uit voor een gesprek en vertel wat op IKC Borgman gedaan wordt aan pesten.
- Laat ouders meedenken in de aanpak.
- Probeer samen met de ouders achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Zorg altijd voor een goede overdracht naar ouders.
- Zorg voor follow-up gesprekken.

Geef eventueel advies aan de ouders met betrekking tot de begeleiding van hun kind:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Alle kinderen lopen kans om pester te worden dus raak hiervan niet in de war.
- Houd de communicatie met je kind open, blijf in gesprek.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Laat het kind zien wat het effect is van zijn/haar gedrag ten opzichte van het gepeste kind.
- Besteed extra aandacht aan je kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Benoem goed gedrag van je kind en corrigeer ongewenst gedrag.
- Maak je kind duidelijk dat je achter de aanpak van IKC Borgman Oosterpoort ten aanzien van het pesten staat.

Bijlage 4: Stappenplan pesten

Gezamenlijk stappenplan PESTEN voor IKC's

Bijlage 5: Protocol opvallend gedrag

Stroomschema richtlijnen/werkinstructies vallend gedrag; uit uitvoering die

Zorg tijdens het proces voor goede verslaglegging van de stappen.

